

En les ales de la dansa (*That's entertainment!*)

Antoni Figuera

A Cyd Charisse, *in memoriam*

Alguns dels meus inconfessables amics que tenen la santa paciència de llegir els meus esporàdics articles solen retreure'm el fet que tenc una irrefrenable tendència a perdre'm en digressions i proemis abans d'entrar de ple en matèria. Com que del que es tracta és de no desmentir-los ni tampoc de renunciar —com volia Chaplin— al deliciós plaer de seguir equivocant-me, em permetré, un cop més, perseverar en els meus errors.

Així que, per començar, parlem de dones (de dones de film, per descomptat). He dit "de dones" en plural, per acabar parlant de "la" dona en singular: Ella, Cyd Charisse, subjecte i objecte del present modest homenatge.

És un fet incontestable que l'imaginari masculí de qualsevol cinèfil està curull d'imatges d'actrius

que, igual que si d'un diorama de miralls es tractàs, se succeïxen una rere l'altra sense arribar a fatigar el territori del record; més aviat estimulants complagudament la memòria sens dubte amb l'únic fi d'acabar aplicant-se a un mateix la dita popular que "recordar és tornar a viure". Imaginari masculí en el qual hi tendrien cabuda l'Ava Gardner —"l'animal més bell del món", com algú, fent-ne un tòpic, la va definir— de *Forajidos*, *Mogambo* o *La condesa descalza*; la Rita Hayworth —*Put the blame on Mame*— de *Gilda*; o la Marilyn Monroe —*Diamonds are a girl's best friend*— de *Los caballeros siempre las prefieren rubias*, *Niágara* i *El multimillonario* (tot i que he de confessar que sempre ha preferit la Marilyn fràgil i desvalguda —sempre fen voltes al temps— de films com *Río sin retorno* o *Vidas Rebeldes*. ¿Paradigmes totes elles per al denominador comú de l'imaginari cinèfil masculí? Sense cap dubte, sí, igual que la Jane Greer de *Retorno al pasado*, la Bárbara Stanwick de *Perdición* o la Lizabeth Scott de *Callejón sin salida*.

I tanmateix, i atès que un és com és (¡que hi farem!) també he de confessar que en el meu imaginari personal se m'imposaven altres no menys suggeridores presències: la Jean Peters *squaw* (*Apache*), germana de la costa (la seva interpretació d'Anne Bonney a *La mujer pirata*) o carterista (*Manos peligrosas*); les danses de Debra Paget —autèntica reencarnació carnal de la deessa Shiva— en el díptic de Fritz Lang: *El tigre de Esnapur/La tumba india*; la Janet Leigh sensualment indefensa cosida a ganivetades davall de la dutxa del motel de Norman Bates; la Gene Tierney de *Laura*, oníricament renascuda des d'aquest doble mirall del somni o de la mort; les cabelleres color de coure de les dues germanes que fan tronar i ploure que varen interpretar Rhonda Fleming i Arlene Dahl en la magnífica adaptació al cinema, a càrrec d'Allan Dwan, de la novel·la de James Cain *Ligeramente escarlata*... I perquè els malpensats creguin que romanc insensible als encants d'algunes altres *femmes fatales* del cinema modern em permet la llicència d'incloure en el recompte la Kathleen Turner de *Fuego en el cuerpo*, que aconseguia que la nit cremàs a 451 graus Fahrenheit tan sols amb el calor de l'alè; i, per damunt de tot (una altra debilitat personal) la Sharon Stone d'*Instinto básico* de qui, parafrasejant una frase d'un bon amic, em va demanar com sonaria una arpa birmana entre les seves cuixes. I, per cert, parlant del creuament de cuixa més bastard de la història del cinema, permeteu-me la ironia d'afirmar que la seqüència tenia una tan insuficient profunditat de camp que impedia penetrar en aquest "túnel etern" de què parlava Rodin.

Doncs bé, tot aquest fantasmagòric, però no per això menys real, solc de presències femenines em-

magatzemat al llarg dels anys en el meu imaginari de cinèfil he de confessar que se situa a un escaló per davall d'aquella que ocupa un lloc de privilegi a l'Olimp de les meves preferències: Cyd Charisse. (No se m'ocorre altra forma més simple alhora que mitòmana de confessar-ho).

Al marge d'haver protagonitzat alguns modestos i agradables films d'aventures dels catalogats de sèrie B (*El crepúsculo de los audaces*, *Norte salvaje*, *El signo del renegado*); d'haver estat inclosa en alguns no menys insulsos musicals en què l'únic que destacava era precisament la seva presència (*Sombrero*, *En una isla contigo*, *Fiesta brava*; i de recordar-la igualment com a actriu secundària en un memorable melodrama de Mervyn Le Roy dels anys quaranta, *Mundos opuestos*, al costat d'un repartiment difícilment millorable (Ava Gardner, Bárbara Stanwick, James Mason i Van Heffin), la imperial Cyd Charisse va brillar amb llum pròpia (pens que, vora seu, en sortien perdent les, per altra banda, extraordinàries reines de la dansa Ginger Rogers, Eleanor Powell, Ann Miller) en quatre absolutes obres mestres del millor cinema musical de sempre: *Cantando bajo la lluvia* i *Siempre hace buen tiempo* de Stanley Donen; *Melodías de Broadway 1955* de Vincente Minnelli i *La bella de Moscú* de Rouben Mamoulian.

Permeteu-me que en rememori la presència en els films esmentats recurrent a l'entranyable *Je me souviens* de l'autor de *La vida, instrucciones de uso*, l'extraordinària novel·la de Georges Perec.

Me'n record de Gene Kelly i de la felina presència de Cyd Charisse amb la seva torbadora sensualitat a flor de pell, d'ondulants moviments agressius com un solo de trompeta, marcant-se les dues, en el Broadway Ballet, unes passes de dansa duites al límit de l'espectacle total (*Cantando bajo la lluvia*).

Me'n record de Fred Astaire i Cyd Charisse (*Dancing in the Dark*) ballant de nit a Central Park, brindant-nos un dels millors *pas à deux* amorosos de tota la història del cinema musical. Sense oblidar l'antològic *ballet thriller*: *Girl Hunt*, amb Cyd Charisse en un doble paper de *vamp*: rossa i morena alhora, a mig camí entre l'homenatge a la novel·la negra de Hammet i Chandler i la paròdia a la Mickey Spillane.

Me'n record de *La bella de Moscú*, esplèndida segona versió en clau musical de la *Ninotchka* de Lubistch i en què Cyd Charisse en res no desmereix, a l'hora del record, la seva antecessora: la mítica Greta Garbo. Aquí queda per a les antologies, com han esmentat molts cinèfils, la impagable seqüència d'una metamorfosi: aquella en què la protagonista es canvia unes lletgíssimes calces negres per unes altres de seda.

Me'n record de Cyd Charisse de bell nou al costat de Gene Kelly en la que, per a mi, és una de les més belles elegies sobre el pas del temps: *Siempre hace buen tiempo*, l'argument del qual pot llegir-se com "el revés de la trama" de la història que Stanley Donen mateix havia filmat anys enrere en un altre musical memorable: *Un día en Nueva York*.

Pocs films han estat capaços de transmetre amb tan melancòlica intensitat l'erosió a què el pas del temps sotmet l'amistat i els sentiments més nobles com en aquesta història de tres soldats que, en llicenciar-se després de tornar del front, prometen reunir-se deu anys després en el mateix lloc —el local de Tim— d'on ara se n'acomien per reintegrar-se a la vida quotidiana. Queden per al record un antològic ball de Cyd Charisse amb uns vells boxejadors enmig d'un ring. I una rèplica no menys antològica del personatge que interpreta Gene Kelly a la protagonista (cit de memòria): "qualque cosa bona hauras descobert en mi que jo desconeixia, perquè una dona com tu s'hagi enamorat d'un paio com jo".

Me'n record de Cyd Charisse en els dos prodigiosos números musicals —encara que no es tracti d'un film musical sinó d'una mostra de cinema negre— de *Chicago, año 30* de Nicholas Ray, l'admirable utilització del cinemascop i del color del qual res no tenen a envejar al millor Minnelli.

Me'n record de Cyd Charisse —Fiona Lewis— a *Brigadoon*, aquest llogaret de conte de fades perdut en terres escoceses i no localitzable en cap mapa. Màgic lloc que retorna a la vida amb tots els habitants tan sols un únic dia cada cent anys. Lloc d'ensomni enclavat entre valls, rius i muntanyes en el qual no hi desentonaria el regne de Camelot imaginat pel rei Artús i els cavallers de la taula redona.

Me'n record de la presència de Cyd Charisse enriquant alguns films decididament menors. Per exemple el deliciós episodi i el millor de tots: "La viudita alegre" a *Los ballets de París* de Terence Young (els altres "ballets", tots ells eren coreografiats per Roland Petit, eren: "La devoradora de diamantes", "Cyrano de Bergerac" i "Carmen").

Me'n record —desfai algú altre que també ho faci— del segon film, molt menor, dirigit per Do-uen: *Profundamente en mi corazón*, biopic sobre la vida del compositor austríac Sigmund Romberg. D'entre una successió de números d'opereta en sobresurt el titulat "La canción del desierto" en què una enlluernadora Cyd Charisse doblada d'odalisca pareix levitar desafiant la llei de la gravetat en ballar amb la seva parella en la meitat d'un decorat que remet a *Les mil i una nits*.

Me'n record de Cyd Charisse posada dins la pell d'una prostituta —tigressa en zel defenent el seu territori— que per despit mata el macarró que l'enganya amb una altra dona; història que configura el ballet "Frankie i Johnny" coreografiat per Eugène Loring en el film *Viva las Vegas* de Roy Rowland.

Acap aquest humil homenatge a una, alhora, fascinant ballarina i dona amb una confessió personal. D'entre tots els vestigis que se'ns han conservat de l'escultura de l'antiguitat el més bell per a mi ha estat sempre la *Victòria de Samotràcia* el cos decapitat de la qual he imaginat sempre amb el rostre, el cabell, la mirada de Cyd Charisse: imperible mascaró de proa de la nau de la Vida prevalent per damunt del Temps i de la Mort. ■